

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

კონფერენციის სახელწოდება :

"ინკლუზიური განათლება საქართველოში - მიღწევები, გამოწვევები და პერსპექტივები - 2023"

თარიღი: 29- 30 ივნისი, 2023

ადგილი : ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, პირველი კორპუსი, აუდიტორია 06. კონფერენცია ჩატარდება ერაზმუს+ პროგრამის მიერ დაფინანსებული პროექტის „ინოვაციები კურიკულუმში სოციალური ჩართულობის მხარდასაჭერად“ (Curriculum Innovation for Social Inclusion (CISI)) 609736 – EPP – 1-2019-GE-EPPKA2-CBHE-JP (2019- 1938/ 001-001) ფარგლებში

Name:

Inclusive Education in Georgia – Achievements, Challenges and Perspectives - 2023.

The conference was carried out within the frame of Erasmus+ funded project „Curriculum Innovation for Social Inclusion” (CISI)) 609736 – EPP – 1-2019-GE-EPPKA2-CBHE-JP (2019- 1938/ 001-001).

Date: 29-30 June, 2023

Venue: Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Academic Building 1, Room 06

ირინე ჟვანია - ფსიქოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი, ფსიქოლოგიისა და განათლების მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თამარ აბაშიძე - ფსიქოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი, ფსიქოლოგიისა და განათლების მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ნანა მაკარაძე - განათლების დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი, ზუსტ მეცნიერებათა და განათლების ფაკულტეტი, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

მარინე გურგენიძე - განათლების დოქტორი, ასოც. პროფესორი, ზუსტ მეცნიერებათა და განათლების ფაკულტეტი, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ინკლუზიური განათლება რეგიონული უნივერსიტეტების პერსპექტივიდან

მოცემული კვლევა წარმოადგენს კვლევითი პროექტის ნაწილს, რომელიც განხორციელდა სსიპ შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მიერ დაფინანსებულ საგრანტო პროექტის - „მასწავლებლები ინკლუზიური განათლების მხარდასაჭერად“, (გრანტი №FR-21-3869) - ფარგლებში.

მოცემულ კვლევაში წარმოდგენილია სამ რეგიონულ სახელმწიფო უნივერსიტეტში (ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტი) ინკლუზიური განათლების მიმართ აკადემიური და ადმინისტრაციული პერსონალის დამოკიდებულებების ანალიზი.

კვლევა ჩატარდა თვისებრივი მეთოდის გამოყენებით, წინასწარ შედგენილი გზამკვლევით, რომელიც ეფუძნება საერთაშორისო ინსტრუმენტს ინკლუზიის ინდექსს (The Index for Inclusion; Booth, T., Ainscow, M. (2011)). გზამკვლევი მოიცავს ცხრა ღია შეკითხვას და ეხება სამ ძირითად სფეროს. კვლევა ეყრდნობა უნივერსიტეტებში ჩატარებული სამი ფოკუს ჯგუფისა და თვრამეტი სიღრმისეული ინტერვიუს მონაცემების ანალიზს. კვლევაში მონაწილეობა მიიღეს უნივერსიტეტების ადმინისტრაციულმა და აკადემიურმა პერსონალმა.

კვლევის შედეგების ანალიზმა აჩვენა, რომ უნივერსიტეტების წარმომადგენლები აცნობიერებენ ინკლუზიური განათლების მნიშვნელობას და ცდილობენ ინკლუზიური პრაქტიკის დანერგვას თავიანთ ინსტიტუციებში. თითოეული უნივერსიტეტი, თავისი შესაძლებლობის ფარგლებში, ხელს უწყობს სტუდენტებსა და თანამშრომლებს ზოგადად და საგანგებოდ ითვალისწინებს შშმ და სსსმ სტუდენტების საჭიროებებსა, თუ ინტერესებს.

შშმ და სსსმ სტუდენტების მხარდაჭერა გამოიხატება ძირითადად ფიზიკური გარემოს ადაპტირებაში, რაც ბოლო წლებში უმაღლესი სასწავლებლებისათვის აკრედიტაციის სტანდარტის ერთ-ერთი ძირითადი მოთხოვნაა და, შესაბამისად, ყველა უნივერსიტეტში მეტ-ნაკლებად ადაპტირებულია ფიზიკური გარემო გადაადგილების პრობლემების მქონე შშმ-ებისათვის. მხარდამჭერ ღონისძიებად შეიძლება მივიჩნიოთ სასწავლო პროცესის დაგეგმვა სსსმ და შშმ სტუდენტებისათვის მოსახერხებელ სივრცეში, მათი შესაძლებლობების გათვალისწინება აუდიტორიებში განთავსებისას, სპეციალური პირობების შექმნა გამოცდების ჩატარებისას, დამატებითი დროის გამოყოფა ლექტორების მხრიდან, შეღავათები სწავლის დაფინანსებაში. ფაქტობრივად, ვერც ერთი უნივერსიტეტი ვერ სთავაზობს სათანადო მხარდაჭერას სენსორული დარღვევების მქონე სტუდენტებს, შესაბამისად, მხედველობისა და სმენის შეზღუდვების მქონე სტუდენტები თითქმის არ გვხვდებიან უნივერსიტეტებში. უნივერსიტეტებს არა აქვთ არც ადაპტირებული სასწავლო რესურსი და არ ჰყავთ სათანადოდ

მომზადებული პერსონალი. განათლების მიმართულების პერსონალი ყველაზე უკეთ ერკვევა ინკლუზიური განათლების პრინციპებში.

მხარდამჭერი გარემოს შექმნაზე უნივერსიტეტის სხვადასხვა სტრუქტურული ერთეულის სხდომებზე იშვიათად მსჯელობენ, პრობლემებზე რეაგირება კი ძირითადად რეაქტიულია. ინკლუზიური გარემოს შესაქმნელად საჭირო რესურსების მობილიზაციისთვის უნივერსიტეტებმა ბოლო წლებში შედარებით აქტიურად დაიწყეს მუშაობა.

საკვანძო სიტყვები: ინკლუზიური კულტურა, ინკლუზიური პოლიტიკა, ინკლუზიური პრაქტიკის დანერგვა.

Irini Zhvania - Ph.D., Associate Professor, Faculty of Psychology and Education Sciences, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Tamara Abashidze - Ph.D., Associate Professor, Faculty of Psychology and Education Sciences, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Nana Makaradze - Ph.D., Associate Professor, Faculty of Exact and Natural Sciences, Batumi Shota Rustaveli State University

Marine Gurgensidze - Ph.D., Associate Professor, Faculty of Exact and Natural Sciences, Batumi Shota Rustaveli State University

Inclusive Education from the Perspective of Regional Universities

The study analyzes the attitudes of academic and administrative staff towards inclusive education in three regional universities (Batumi Shota Rustaveli State University, Akaki Tsereteli State University, and Iakob Gogebashvili Telavi State University). The research is a part of the grant project "Teachers for Inclusive Education" (Grant No. FR-21-3869) funded by the Shota Rustaveli National Science Foundation of Georgia. The research is conducted using a qualitative method, by means of a questionnaire based on the Index for Inclusion (Booth, T., Ainscow, M. (2015)). The study focuses on three main spheres: the integration of inclusive culture, the development of inclusive policies, and the implementation of inclusive practices.

The research includes an analysis of data obtained through deep interviews and focus groups with informants from mentioned universities. The research participants included university administrators, representatives of the teaching process and quality assurance management, deans of faculties, heads of the educational departments, and academic staff.

The analysis of the research findings reveals that university representatives recognize the importance of inclusive education and strive to implement inclusive practices within their institutions. However, the study also highlights several challenges that hinder the full realization of inclusive education. These challenges include the lack of a clear institutional vision and mission regarding inclusive education, insufficient support services for students with disabilities, limited awareness and training opportunities for staff, and the need for enhanced collaboration among different stakeholders.

Overall, the research provides valuable insights into the current state of inclusive education in regional universities and identifies areas that require attention and improvement. The findings can inform future policy development and guide universities in creating more inclusive and supportive learning environments for all students.

Keywords: Inclusive culture, inclusive policy, inclusive practice

ია აფთარაშვილი

ფსიქოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი, ფსიქოლოგიისა და განათლების მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ფსიქოლოგიის დეპარტამენტი, განათლების ფსიქოლოგიის ინსტიტუტი, ივანე ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თათია პაჭკორია

ინკლუზიური განათლების კოორდინატორი, საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო

სწავლების მულტისენსორული მიდგომა და მისი დანერგვის პრაქტიკა ქართულ საგანმანათლებლო სივრცეში

წარმოდგენილი კვლევა ეხება სწავლების მულტისენსორული მიდგომის შესწავლას ქართულ საგანმანათლებლო სივრცეში. კერძოდ, კვლევის მიზანია: ა) შეისწავლოს სასკოლო საზოგადოების წარმოდგენები, რწმენები და კოგნიტური სქემები სენსორული სასწავლო გეგმის მიზნობრიობასა და ეფექტიანობასთან დაკავშირებით, ასევე სენსორული სასწავლო გეგმის გამოყენების პრაქტიკა და გამოცდილება; ბ) წარმოაჩინოს მულტისენსორული სწავლებისა და მულტისენსორული სწავლის კონსტრუქტები სასკოლო საზოგადოებაში და აღწეროს მათი გამოყენების არეალი.

კვლევის სამიზნე ჯგუფს წარმოადგენდნენ ორი საჯარო სკოლის ადმინისტრაციის წარმომადგენლები, საგნობრივი მასწავლებლები, აღმზრდელები და სპეციალისტები (სპეციალური მასწავლებელი, ასისტენტი, აღმზრდელი, ფსიქოლოგი, სოციალური თერაპევტი). კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე შეირჩა სპეციალიზებული სკოლები, სადაც ირიცხებიან მხოლოდ სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მოსწავლეები.

კვლევა დაიგეგმა და რეალიზდა თვისებრივი კვლევის დიზაინით. მონაცემების მოპოვება განხორციელდა ნახევრად სტრუქტურირებული ინტერვიუების, ფოკუს ჯგუფებისა და მეორად მონაცემთა ანალიზის საშუალებით.

მონაცემთა დამუშავების საფუძველზე გამოიყო სამი საკვანძო მიმართულება:

- ✓ სენსორული სასწავლო გეგმის არსის გააზრება და დამოკიდებულება მის მიმართ სასკოლო საზოგადოების მხრიდან;
- ✓ სენსორული სასწავლო გეგმის დანერგვის პროცესი კლასის, მასწავლებლისა და მოსწავლის დონეზე;
- ✓ სენსორული ოთახის ათვისებისა და გამოყენების არეალი.

კვლევის შედეგები ცხადყოფს, რომ საჭიროა ქართულ საგანმანათლებლო სივრცეში მულტისენსორული მიდგომის სიღრმისეული გააზრება და მისი დანერგვის ეფექტიანი მექანიზმების შემუშავება. კერძოდ, მთავარ გამოწვევად გამოიკვეთა მულტისენსორული მიდგომის მანიფესტური ხასიათი და იდეური და ტერმინოლოგიური აღრევა სხვა კონცეფციებთან.

კვლევის შედეგები, გამოკვეთილი სამუშაო მიმართულებები და სარეკომენდაციო აქტივობები მნიშვნელოვან წვლილს შეიტანს მულტისენსორული სწავლების დანერგვის პროცესის გაუმჯობესებისა და მეთოდოლოგიური მხარდამჭერი ჩარჩოს შექმნის თვალსაზრისით.

საკვანძო სიტყვები: სენსორული სასწავლო გეგმა, მულტისენსორული მიდგომა, სენსორული ოთახი.

Ia Aptarashvili

PhD in Psychology, Associate Professor, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Department of Psychology, Institute of Educational Psychology, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Tatia Pachkoria

Inclusive Education Coordinator, Ministry of Education and Science of Georgia

A multisensory approach to teaching and its implementation in the Georgian educational space

The present study examines the multisensory approach to teaching in the Georgian educational space. The specific purpose of the study is to explore the perceptions, beliefs, and cognitive schemes of the school community regarding the purpose and effectiveness of the sensory curriculum, as well as the practice and experience of using the sensory curriculum. Additionally, the main goal of the research is to describe the constructs of multisensory teaching and multisensory learning in the school community and the area of their use.

A qualitative research design was employed to collect data from a variety of stakeholders, including representatives of the administration of two public schools, subject teachers, educators, and specialists (special teachers, assistants, psychologists, and social therapists). Semi-structured interviews, focus groups, and secondary data analysis were used for data collection.

Three key directions were identified based on data processing:

- ✓ Understanding of the essence of sensory curriculum and attitude towards it from the school community.
- ✓ Sensory curriculum implementation process at the classroom, teacher, and student level.
- ✓ The purpose and idea of the sensory room and ways to use it.

The findings of the study suggest that there is a need to improve the understanding and implementation of the multisensory approach to teaching in Georgia. The main challenge was the manifest nature of the multisensory approach and ideological and terminological confusion with other concepts. The results of the study have implications for the development of educational policy and practice in Georgia.

Keywords: Sensory curriculum, multisensory approach, sensory room

ია კუტალაძე - ფსიქოლოგიის დოქტორი, პროფესორი, ფსიქოლოგიისა და განათლების მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საგანმანათლებლო პოლიტიკისა და კვლევების ასოციაცია

სოფიო დოლიძე - ფსიქოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი, ფსიქოლოგიისა და განათლების მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საგანმანათლებლო პოლიტიკისა და კვლევების ასოციაცია

თამარ ლიპარტელიანი - საგანმანათლებლო პოლიტიკისა და კვლევების ასოციაცია

ნინო წულაია - ფსიქოლოგიის დოქტორი, ასისტენტ პროფესორი, ფსიქოლოგიისა და განათლების მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საგანმანათლებლო პოლიტიკისა და კვლევების ასოციაცია

სოფიო ბახუტაშვილი - საგანმანათლებლო პოლიტიკისა და კვლევების ასოციაცია

მაია გაბუნია - საგანმანათლებლო პოლიტიკისა და კვლევების ასოციაცია

თეონა მიმინოშვილი - საგანმანათლებლო პოლიტიკისა და კვლევების ასოციაცია

სსსმ სტუდენტების საჭიროების ანალიზი ინკლუზიური განათლების პოლიტიკის, ინსტიტუციური მართვისა და სწავლა-სწავლების დონეზე

კვლევა (რომელიც საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს დაკვეთით ჩატარდა) მიზნად ისახავს უმაღლესი განათლების საფეხურზე სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე (სსსმ) სტუდენტების წინაშე მდგარი გამოწვევების კომპლექსურ შეფასებასა და იმ ბარიერების იდენტიფიცირებას, რომლებიც მათ სწავლას, დასაქმებას და, შესაბამისად, საზოგადოებრივ ცხოვრებაში თანაბარ მონაწილეობას აბრკოლებს.

ინკლუზიური გარემო და სსსმ/შშმ სტუდენტთა საჭიროებებზე მორგებული სერვისების ხელმისაწვდომობა საქართველოს 10 უნივერსიტეტში შეფასდა; გაანალიზდა ფიზიკური გარემოსა და ინფრასტრუქტურის, აკადემიური და ექსტრაკურსულარული პროგრამების, IC ტექნოლოგიების, ციფრული სივრცეების, ბიბლიოთეკების, კარიერული თუ სხვა მნიშვნელოვანი სერვისების აკომოდაცია და ხელმისაწვდომობა სსსმ/შშმ სტუდენტებისთვის, ასევე, ინკლუზიური განათლებისადმი დამოკიდებულებები და მასთან ასოცირებული ბარიერები.

კვლევის შედეგები ასეთია:

ინკლუზიური განათლების პოლიტიკა საქართველოში: საქართველოში მოქმედი კანონები არადისკრიმინაციულია, თუმცა ისინი ინკლუზიური განათლების უფლებას განათლების უმაღლეს საფეხურზე სრულად ვერ უზრუნველყოფს;

ინკლუზიური განათლების საუნივერსიტეტო პოლიტიკა: უნივერსიტეტებში უმეტესად არ არსებობს ინსტიტუციური მარეგულირებელი ჩარჩოები, მკაფიო პრიორიტეტები და ინკლუზიური ორგანიზაციული კულტურა იმისათვის, რომ ეფექტურად მოხდეს სსსმ/შშმ სტუდენტების ჩართვა უმაღლეს განათლებაში და სწავლა-სწავლების პროცესის გონივრული მისადაგება.

ინსტიტუციური მართვა, ინფრასტრუქტურა: უსდ-ებში ინკლუზიური პროცესების მართვა და ბარიერების აღმოფხვრა, ძირითადად, ნაკლებად პროაქტიულია და მხოლოდ პრობლემის გამოვლენის შემდეგ მასზე რეაგირებით შემოიფარგლება. ინფრასტრუქტურის ადაპტირების დროს ყურადღება უმეტესად გამახვილებულია ფიზიკური შეზღუდვის მქონე სტუდენტების საჭიროებებზე.

სწავლა და სწავლება: სსსმ სტუდენტების სწავლების პროცესში არსებული გამოწვევებისა და ბარიერების (უსდ-ს პერსონალის კომპეტენცია, სასწავლო რესურსები, დამხმარე საშუალებები) ძირითადი განმაპირობებელი ფაქტორი უსდ-ებში ინკლუზიური სწავლების მიმართ სისტემური მიდგომის არარსებობაა.

დამოკიდებულებები: მიუხედავად იმისა, რომ საკვლევი სეგმენტის მიმართ სტიგმატიზაციის პრობლემა საუნივერსიტეტო საზოგადოებაში არ გამოვლენილა, ამ პროცესის ირიბ ხელშეწყობად შეიძლება ჩაითვალოს პოზიტიური დისკრიმინაციის მიდგომები.

საკვანძო სიტყვები: უსდ-ების ინკლუზიური პოლიტიკა, ინფრასტრუქტურული ბარიერები, სწავლა-სწავლების ბარიერები, სტიგმა/თვითსტიგმა.

Ia Kutaladze, Ph.D., Professor, Faculty of Psychology and Education Sciences, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Educational Policy and Research Association

Sofio Dolidze, Ph.D., Associate Professor, Faculty of Psychology and Education Sciences, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Educational Policy and Research Association

Tamara Liparteliani, Educational Policy and Research Association

Nino Tsulaia, Ph.D., Assistant Professor, Faculty of Psychology and Education Sciences, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Educational Policy and Research Association

Sophio Bakhutashvili, Educational Policy and Research Association

Maia Gabunia, Educational Policy and Research Association

Teona Miminoshvili Educational Policy and Research Association

Needs assessment of the students with special educational needs at the level of inclusive education policy, institutional management, and teaching-learning process

This research (commissioned by the Ministry of Education and Sciences of Georgia) evaluates challenges faced by students with special educational needs in higher education.

The study evaluated the inclusive environment and specialized services for students with special educational needs in 10 Georgian universities. It assessed physical infrastructure, academic and extracurricular programs, ICT, digital spaces, libraries, career services, and other support systems. Attitudes towards inclusive education and associated barriers were also analyzed.

Research results are as follows:

Inclusive education policy in Georgia: The existing laws in Georgia are non-discriminatory, but they do not fully guarantee the right to inclusive education at the highest level of education.

University policy of inclusive education: In most universities, there is a lack of institutional regulatory framework, clear priorities, and an inclusive organizational culture to effectively include students with disabilities in higher education.

Institutional management, infrastructure: The management of inclusive processes and barrier removal in educational institutions tend to be reactive rather than proactive. Infrastructure adaptation primarily focuses on the needs of students with physical disabilities.

Learning and teaching: The main challenge in the education of students with special needs lies in the absence of a systematic approach to inclusive education within educational institutions.

Attitudes: While stigmatization towards the research segment was not identified within the university community, positive discrimination approaches, which alter requirements for students with special educational needs, can inadvertently reinforce stigma and self-stigma.

Keywords: inclusive policy of higher education institutions, infrastructural barriers, learning-teaching barriers, stigma/self-stigma

თამარ მახარაძე - საჯარო პოლიტიკის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი, სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ანასტასია ქიტიაშვილი - ფსიქოლოგიის დოქტორი, პროფესორი, ფსიქოლოგიისა და განათლების მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თამარ გაგოშიძე - ფსიქოლოგიის დოქტორი, პროფესორი, ფსიქოლოგიისა და განათლების მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

უნივერსიტეტების ინკლუზიურობის აღქმა განათლების მეცნიერებათა მიმართულების სტუდენტებში

მოცემული კვლევა წარმოადგენს კვლევითი პროექტის ნაწილს, რომელიც განხორციელდა სსიპ შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მიერ დაფინანსებულ საგრანტო პროექტის - „მასწავლებლები ინკლუზიური განათლების მხარდასაჭერად“, (გრანტი №FR-21-3869) - ფარგლებში.

აღნიშნულ კვლევაში გაანალიზებულია განათლების მეცნიერებათა მიმართულების სტუდენტების აღქმა მათი უნივერსიტეტის ინკლუზიურობის შესახებ. ასევე, შესწავლილია მათი, როგორც მომავლი მასწავლებლების შეხედულება, თუ რამდენად თვლიან თავს მზად, რომ ასწავლონ სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეებს და ზოგადად, როგორ უყურებენ ინკლუზიური განათლების იდეას.

არაერთი კვლევა აჩვენებს, რომ საქართველოში ინკლუზიური განათლების ხარისხი დაბალია და ძირითად მიზეზად სწორედ მოქმედი მასწავლებლების დაბალი პროფესიული კომპეტენცია და ინკლუზიური განათლების მიმართ მათი არაადეკვატური დამოკიდებულებები სახელდება (მახარაძე და სხვებ., 2019; ჭინჭარაული & ჯავახიშვილი, 2014).

კვლევა დაეყრდნო როდენობრივ მეთოდს, კერძოდ, თვითადმინისტრირებადი კითხვარით შესწავლილი იყო სტუდენტების შეხედულებები ოთხ უნივერსიტეტში: ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტში და აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტში. კითხვარი აგებულია 2011 წელს Tony Booth და Mel Ainscow -ს მიერ შემუშავებული ინკლუზიურობის ინდექსის (The Index for Inclusion) მიხედვით, რომელიც გამოყენებულია სკოლების ინკლუზიური ღირებულებების შესაბამისად განვითარებისათვის (Booth, T. and Ainscow, M. (2011) Index for Inclusion: Developing Learning and Participation in Schools. Centre for Studies on Inclusive Education, Bristol). ისევე როგორც ინკლუზიურობის ინდექსში, ჩვენ მიერ შემუშავებული კითხვარი შედგება სამი განზომილებისა და ექვსი ქვეგანზომილებისგან. ჩვენ მიერ ფორმულირებული კითხვარი შედგებოდა 44 კითხვისაგან - კითხვარმა გაიარა ვალიდაციის პროცესი - ვალიდაციაში მონაწილეობდა 761 სტუდენტი ზემოთ აღნიშნული ოთხი უნივერსიტეტიდან და 15 სფეროს ექსპერტი.

კვლევა დაეყრდნო რეპრეზენტატულ შერჩევას - კვლევაში მონაწილეობა მიიღო ზემოაღნიშნული ოთხი უნივერსიტეტის მასწავლებლის მომზადების ინტეგრირებული საბაკალვრო-სამაგისტრო პროგრამის 302 სტუდენტმა.

შედეგებმა აჩვენა, რომ სამიზნე უნივერსიტეტებში სტუდენტების მოსაზრებები მნიშვნელოვნად არ განსხვავდება ერთმანეთისაგან. სტუდენტების დიდ ნაწილს მიაჩნია, რომ მათი უნივერსიტეტები ხელს უწყობენ უნივერსიტეტში ინკლუზიური კულტურის განვითარებას, ინკლუზიური პოლიტიკისა და პრაქტიკის დანერგვას; კვლევამ აჩვენა, რომ მომავალი მასწავლებლების მნიშვნელოვან ნაწილს გაუჭირდა იმის განსაზღვრა, არის თუ არა მზად ასწავლონ სსსმ მოსწავლეებს.

საკვანძო სიტყვები: ინკლუზიური განათლება, ინკლუზიურობის ინდექსი, ინკლუზიურობის აღქმა, სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლე.

Tamar Makharadze, PhD in Public Policy, Associate Professor, Faculty of Social and Political Sciences, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Anastasya Kitiashvili, PhD in Psychology, Professor, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Tamar Gagoshidze, PhD in Psychology, Professor, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Perception of inclusiveness among the students of Educational Sciences at Georgian universities

The given study is a part of the research project carried out within the research project “Teachers for Inclusive Education” supported by Shota Rustaveli National Science Foundation of Georgia (№FR-21-3869).

The given study analyzes the perception of the students of Educational Sciences about the inclusiveness of their universities. Also, the attitudes of future teachers have been explored toward the idea and conception of inclusive education; and whether they feel confident to teach pupils with special educational needs and disabilities (SEND).

A number of studies show that the quality of inclusive education in Georgia is low; and this is explained by the limited professional capacity of teachers to work with pupils with SEND and their intolerance toward inclusive education (მახარაძე და სხვებ., 2019; ჭინჭარაული & ჯავახიშვილი, 2014).

Quantitative research methods have been used in the study; in particular, a self-administrated survey has been carried out with the students of Educational Sciences at four Georgian universities: Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Shota Rustaveli Batumi State University, Iakob Gogebashvili Telavi State University, and Akaki Tsereteli State University. The questionnaire has been based on the Index for Inclusion developed by Tony Booth and Mel Ainscow in 2011 - a guide to school development led by inclusive values (Booth & Ainscow, 2011). The questionnaire, like the Index for inclusion, consists of three dimensions and six sub-dimensions: The developed questionnaire went through the validation process - 761 students and 15 field experts participated in the validation study. The research results found out the majority of future teachers feel uncertain whether they have enough competence to work with pupils with SEND; they feel less prepared to work with pupils with emotional and behavioral difficulties.

Keywords: Inclusive education, index for inclusion, perception of inclusion, students with special educational needs and disability (SEND).

მზია წერეთელი

პროფესორი, განათლების ფსიქოლოგიის ინსტიტუტი, ფსიქოლოგიისა და განათლების მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

სპეციალური საჭიროების მქონე სტუდენტები საქართველოს უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში: სასწავლო გარემოს შეფასება

კვლევის მიზანია წარმოაჩინოს სპეციალური საჭიროების მქონე და ასეთის არ მქონე სტუდენტების ჯგუფების შედარებითი სურათი სწავლის, სასწავლო გარემოს, აგრეთვე, სწავლითა და აკადემიური მიღწევებით სტუდენტთა კმაყოფილების თვალსაზრისით.

კვლევა ეყრდნობა ევროსტუდენტი 8-ის საქართველოს ეროვნული კვლევის მონაცემთა ბაზას. კვლევის ინსტრუმენტს წარმოადგენდა ევროსტუდენტი 8-ის სტანდარტული თვითანგარიშის კითხვარს, რომლის ადმინისტრირებაც განხორციელდა ონლაინ 2021 წლის გაზაფხულის სემესტრში საქართველოს სხვადასხვა საგანმანათლებლო დაწესებულებაში. კვლევის შერჩევისთვის გამოყენებულია 3207 ბაკალავრიატის სტუდენტის მონაცემები (1743 ქალი და 1464 კაცი), რომელთაგანაც 763 სტუდენტმა (490 ქალი და 272 კაცი) აღნიშნა სპეციალური საჭიროებების ქონა

მონაცემები დამუშავდა SPSS-23 სტატისტიკური პროგრამით.

კვლევის შედეგად გამოვლინდა საქართველოს უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში არსებული ტენდენციები, კერძოდ, სპეციალური საჭიროების მქონე სტუდენტები ასეთის არ მქონე სტუდენტებისგან განსხვავებით, გაცილებით უფრო ნაკლებ მოტივაციას და სასარგებლო უკუკავშირს იღებენ ლექტორებისგან; უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულება ნაკლებად ზრუნავს მათ აკადემიურ წარმატებასა და სოციალურ ინტეგრაციაზე; დაწესებულებასთან მათი მიკუთვნებულობისა და იდენტობის გაცნა მცირეა. სპეციალური საჭიროების მქონე სტუდენტების უმეტესობა საკუთარ აკადემიურ მიღწევებს სხვა სტუდენტების მსგავსად აფასებს, თუმცა ისინი ადგილობრივ და საერთაშორისო შრომის ბაზარზე დასაქმების ნაკლებ შესაძლებლობას ხედავენ. მნიშვნელოვანი განსხვავებაა სპეციალური საჭიროების მქონე და არ მქონე სტუდენტების სასწავლო პროგრამით კმაყოფილებისა და ბედნიერების დონის მიხედვით, კერძოდ, სპეციალური საჭიროების მქონე სტუდენტებში სასწავლო პროგრამით კმაყოფილი და ბედნიერი სტუდენტების წილი მცირეა.

კვლევამ გამოავლინა, რომ სპეციალური საჭიროების მქონე სტუდენტები უფრო ხშირად გრძნობენ თავს იზოლირებულად როგორც კურსელებისა და მეგობრებისაგან, ასევე ლექტორებისა და ადმინისტრაციისგან, ვიდრე სპეციალური საჭიროების არ მქონე სტუდენტები.

აღსანიშნავია ისიც, რომ საქართველოს უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში, ზოგადად, საკმაოდ მცირეა სტუდენტთა დისკრიმინაცია ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო, თუმცა, ასეთი გამოცდილების მქონე სტუდენტების წილი გაცილებით უფრო დიდია სპეციალური საჭიროების მქონე სტუდენტებში, ვიდრე სპეციალური საჭიროების არ მქონე სტუდენტებში.

კვლევის მიგნებები საინტერესო პლატფორმას ქმნის შემდგომი კვლევებისთვის ინკლუზიური განათლების მიმართულებით. კვლევის შედეგები, ასევე, საინტერესოა უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების სწავლის პოლიტიკის განვითარებისათვის.

საკვანძო სიტყვები: სპეციალური საჭიროების მქონე სტუდენტი, ჯანმრთელობის გრძელვადიანი პრობლემები, ევროსტუდენტი, სასწავლო გარემო, დისკრიმინაცია.

Mzia Tsereteli, Professor, Institute of Educational Psychology, Faculty of Psychology and Educational sciences
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Students with Special Education Needs in Georgian Higher Educational Institutions: The Assessment of the Learning Environment

The goal of the study is to compare the educational environment between students with special educational needs and those without. The study will also compare how these students differ in their satisfaction level of learning and academic achievement. This work uses Georgia's national data from Eurostudent 8 database. The research instrument is the Eurostudent 8 standard self-reported questionnaire; the questionnaire was administered online during the summer of 2021 within higher education institutions of Georgia. The study uses data from 3207 Bachelor's students (1743 female, 1464 male); of these students, 863 noted they had special needs (long-term health problems or impairments).

The data were analyzed using SPSS-23 statistical software.

The study illustrated several concerning trends within Georgian higher educational institutions. Specifically, students with special educational needs experience significantly less motivation and helpful feedback from lecturers compared to students without special educational needs. Higher education institutions support their academic success and social integration less. There's a marked difference between students with special educational needs and those without, when it comes to satisfaction with educational programs and happiness level; the students with special educational needs tend to be less satisfied and less happy.

The study also showed that compared with students without special educational needs students with special educational needs, oftentimes feel more isolated both from other students, as well as lecturers and administration at their higher institution.

It's notable that generally Georgian higher educational institutions have little discrimination when it comes to one's health conditions, though the number of such cases is significantly higher for students with special educational needs, compared to those without.

The findings of the study provide an interesting platform for further research in the context of inclusive education, as well as for the development of educational policy in higher educational institutions.

Keywords: Students with impairments, long-term health problems, Eurostudent, Learning environment, discrimination.

ნინო შატერაშვილი, PhD, MSW

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, სოციალური და პოლიტიკური მეცნიერებების ფაკულტეტის ასოცირებული პროფესორი

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს, სსიპ საგანმანათლებლო დაწესებულების მანდატურის სამსახურის უფროსის მოადგილე

სოციალური მუშაკის როლი ინკლუზიური განათლების მხარდამჭერ სისტემაში

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს ძალისხმევით მიმდინარეობს ინკლუზიური განათლების მხარდამჭერი სისტემის რეფორმირება. რეფორმირების მიზანია არსებული მხარდამჭერი მომსახურებების ეფექტიანობისა და ხელმისაწვდომობის ზრდა. ეს კი არსებული მომსახურებების ინკლუზიურობის ზრდასა და მომსახურებების მიღების საჭიროების მქონე მოსწავლეთა მოცვის გაფართოებასაც გულისხმობს. კერძოდ, საგანმანათლებლო დაწესებულების მანდატურის სამსახურის, ფსიქოსოციალური მომსახურების მიწოდების უზრუნველყოფას არა მხოლოდ ტიპური განვითარების, არამედ სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროებისა და შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე მოსწავლეებისთვისაც, რაც ამჟამად ვერ ხორციელდება. ამასთან იგეგმება მომსახურებების ადმინისტრირება ერთი მიწოდების ადმინისტრაციული უწყების - საგანმანათლებლო დაწესებულების მანდატურის სამსახურის მიერ.

ახალი ხედვის შესაბამისად, განახლებული მხარდამჭერი სისტემის წიაღში მომსახურებების მოდიფიცირება გააუმჯობესებს მათ შორის კოორდინაციას და შეამცირებს მომსახურებების მიმღებთათვის მომსახურებით სარგებლობის ბარიერებს. სტატიაში გაშუქდება სისტემის ფუნქციონირების განახლებულ ხედვა, რომელიც სხვა ცვლილებებთან ერთად, განათლების სისტემაში ახლად განვითარებული სოციალური მუშაკის კომპონენტის გაძლიერებასაც ისახავს მიზნად.

სოციალური მუშაკები ამჟამად ჩართულები არიან მოსწავლეთა ფსიქოსოციალური მომსახურების მიწოდების პროცესში სასკოლო გარემოში. ისინი არაერთ შემთხვევაზე მუშაობენ. სოციალური მუშაკები არ შემოიფარგლებიან სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროებისა და შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე მოსწავლეებისთვის ინდივიდუალური პრობლემების მოგვარებით და მათი სკოლაში ინტეგრირების, სოციალური შეჭიდულობის გაძლიერების საკითხებს და სოციალურ ადვოკატობასაც მოიცავენ თუმცა ყველა მოსწავლისათვის ინკლუზიური სასკოლო გარემოს ფორმირებისათვის კვლავ არსებობს ხელშემშლელი ფაქტორები. ამ გამოწვევების ფონზე თანაბრად მნიშვნელოვანია ცოდნის გაღრმავებაც და სამიზნე ჯგუფისათვის მომსახურების მომწოდებელთა კოორდინირებული მუშაობაც. ახალი სისტემის ფორმირების კვლავ და კვალ სოციალური მუშაკი უფრო აქტიურად და ეფექტიანად იქნება ჩართული ამ სამიზნე ჯგუფისათვის მომსახურების მიწოდების პროცესში, დატვიცხული კონცეფციისა - *ზოგადსაგანათლებლო სისტემაში სოციალური მუშაობის კონცეფცია* და დატვიცხული სტანდარტების - *სოციალური მუშაკისთვის სოციალური მუშაობის პროფესიული სტანდარტები* შესაბამისად. სტატია წარმოადგენს ხედვას ამ კომპონენტის განვითარებისა და პოტენციური გამოწვევების შესახებ.

საკვანძო სიტყვები: ინკლუზიური განათლება, ახალი მხარდამჭერი სისტემა, სოციალური მუშაკი, ფსიქოსოციალური მომსახურება.

Nino Shatberashvili, PhD, MSW

Associate professor at the Faculty of Social and Political Sciences of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
Deputy Head of the Office of Resource Officers of the Educational Institutions of the Ministry of Education and Science.

Role of Social Worker in Inclusive Education Support System

The Ministry of Education and Science of Georgia launched a reform of the Inclusive Education Support System with the aim to enhance the effectiveness of and accessibility to existing support systems. This embeds the widening of the catchment of pupils in need of service receipt and diversification of services. Specifically, the Unit of Psycho-social Service of the Office of Resource Officers of Educational Institutions which provides services to children with typical development will expand its services to this target group. Another objective of the reform is to develop a service provision system under one administrative unit – The Office of Resource Officers of Educational Institutions.

In line with the new vision, the modified system will refine the intersystem service coordination and reduce access barriers. The article will reflect on the functioning of a new system which in addition to other changes introduces the strengthening of the social work component, which is newly introduced to the education system. Social workers are already involved in the service provision for pupils. They work on myriad problems that pupils face and are not limited to service provision on an individual level for children with special educational needs, and children with disabilities. Social Work service entails work on school integration, strengthening of social cohesion, and social advocacy, however, there are various hindering factors for inclusion of all children in the educational system. In line with the pace of new system development, enhancement of the knowledge base and service delivery coordination is equally important. This will enable social workers to effectively deliver service to children with special educational needs and children with disabilities in accordance with the adopted concept of *Social Work in the Education System* and *Professional Standards for Social Workers*.

Keywords: inclusive education, new support system, social worker, psychosocial service.

შოთა ზურაბიშვილი

განათლებისა და საერთაშორისო განვითარების მაგისტრი, ინკლუზიური განათლების სპეციალისტი, USAID საბაზისო განათლების პროგრამა

საბაზისო განათლების პროგრამა - მრავალშრიანი მხარდამჭერი სისტემა (MTSS)

2022 – 2023 აკადემიური წლიდან 2024 - 2025 აკადემიური წლის ბოლომდე, USAID საბაზისო განათლების პროგრამა ახორციელებს მრავალშრიანი მხარდამჭერი სისტემის (MTSS) პილოტირებას 15 საჯარო სკოლაში. MTSS -ის ჩარჩო სამშრიანია და ორიენტირებულია მოსწავლეთა საყოველთაო მხარდაჭერაზე (პირველი შრე), მიზნობრივ მხარდაჭერაზე იმ მოსწავლეების მცირე ჯგუფებთან, ვისაც აკადემიური ანდა სოციალურ-ემოციური საჭიროებები აქვთ (მეორე შრე) და ინდივიდუალურ მუშაობაზე იმ მოსწავლეებთან, ვისაც ინტენსიური მხარდაჭერის საჭიროება აქვთ (მესამე შრე). MTSS -ის საკვანძო კომპონენტებია მოსწავლეების რეგულარული სკრინინგი, ადრეული ინტერვენცია და მტკიცებულებებსა და მონაცემებზე დაფუძნებული გადაწყვეტილებები. 2023 – 2024 აკადემიურ წლებში პროექტი ორიენტირებული იქნება პირველი შრის დანერგვაზე. 2022 – 2023 აკადემიური წლის გამოცდილებაზე დაყრდნობით, ამჟამად მიმდინარეობს პირველი შრის პროგრამის შემუშავება, რომელიც საპილოტე სკოლებში 2023 წლის ოქტომბრიდან დაიწყო. პირველი შრის პროგრამა მოიცავს შვიდ კომპონენტს: 1. კავშირის დამყარება ბავშვებთან; 2) ოჯახებთან თანამშრომლობა; 3) კოლეგებს შორის თანამშრომლობა; 4) საყოველთაო სკრინინგი; 5) მაღალი ხარისხის სწავლება; 6) მოსწავლეთა შეფასება; 7) კლასის მართვა.

პროექტის ფარგლებში განხორციელდა შემდეგი ინიციატივები: ა) ჩატარდა მრავალშრიანი მხარდამჭერი სისტემის დანერგვის ხელშემწყობი ტრენინგ სესიები მასწავლებლებისთვის და სპეც-მასწავლებლისთვის საპილოტე სკოლებში; ბ) შემუშავდა დაკვირვების ინსტრუმენტი, რომლითაც პროგრამის სპეციალისტები აკვირდებიან მასწავლებლებს და შემდგომ აწვდიან ვერბალურ ანდა წერილობით უკუკავშირს; გ) ჩატარდა დიაგნოსტიკური შეფასებები კითხვასა და მათემატიკაში; დ) შეიქმნა ინკლუზიური განათლების რესურსები; ე) შეიქმნა სკრინინგის კითხვარი, რაც მასწავლებლებს საშუალებას აძლევს ადრეულ ეტაპზე აღმოაჩინონ მოსწავლეების აკადემიური, სოციალურ-ემოციური, ქცევითი თუ სხვა სასწავლო საჭიროებები.

მასწავლებლებზე დაკვირვების პრე და პოსტ მონაცემების ანალიზი აჩვენებს, რომ პროექტმა გამოიღო დადებითი შედეგები მასწავლებელთა პრაქტიკის გაუმჯობესების კუთხით. განმავითარებელი შეფასების სტრატეგიების გამოყენებით, მასწავლებლები იღებენ ღირებულ ინფორმაციას მოსწავლეთა პროგრესის შესახებ და შესაბამისად ცვლიან სწავლების სტრატეგიებს. ასევე, გაუმჯობესდა საკლასო გარემო, გაიზარდა მოსწავლეთა საგაკვეთილო პროცესში ჩართულობა. ჩართულობის გასაზრდელად მასწავლებლებმა დაიწყეს მრავალფეროვანი ინსტრუმენტებისა და მეთოდების გამოყენება, რამაც სასწავლო პროცესი უფრო ინტერაქტიული და მასტიმულირებელი გახადა. საბოლოო ჯამში, ამ ძალისხმევებმა გაამდიდრა საგანმანათლებლო გამოცდილებები როგორც მოსწავლეებისთვის, ასევე მასწავლებლებისთვისაც.

საკვანძო სიტყვები: მთხს, პირამიდის მოდელი, ინკლუზიური განათლება, მოსწავლეთა სკრინინგი

Shota Zurabishvili

Master of Arts in Education and International Development, Inclusive Education Specialist, USAID Basic Education Program

USAID Basic Education Program - Multi-Tier System of Support (MTSS)

Throughout the academic years 2022-2023 to 2024-2025, USAID Basic Education Program is implementing the Multi-Tier System of Support (MTSS) in 15 public schools. MTSS framework consists of three tiers and aims to provide universal support to all students (tier one) while offering targeted interventions for groups of students facing learning, behavioral, or social-emotional challenges (tier two) and individualized support for those students who have severe conditions and needs (tier three). Key components of MTSS include regular student screenings, early interventions, and evidence-based, data-driven decisions. Throughout the academic years 2022-2023 and 2023-2024, the project's primary objective is to implement the first tier. Building upon the lessons learned in the initial year, the first-tier program is currently being elaborated for introduction in the pilot schools, commencing in September 2023. This program encompasses seven key components: 1. Create Connections with Children; 2. Engaging with Families; 3. Collaboration among Colleagues; 4. Universal Screening; 5. High-Quality Instruction; 6. Student Assessment; 7. Classroom Management.

As part of the project, multiple interventions have been implemented: a) Training sessions have been conducted for teachers and special educators in the pilot schools; b) An observation tool has been developed to allow program partner specialists to observe classroom lessons and provide oral or written feedback to teachers; c) Diagnostic assessments have been carried out in reading and math; d) Inclusive education resources have been created; e) Screening tool was developed, enabling teachers to identify students' academic, social, emotional, and behavioral needs.

Teacher observation data shows, that The MTSS project yielded positive outcomes, with significant improvements in teachers' practices. Utilizing formative assessment strategies, they gained valuable insights into students' progress and tailor instruction accordingly. Moreover, they actively fostered a more positive classroom environment, promoting inclusivity. To enhance engagement, teachers incorporated diverse instruments and methods, making the learning process more interactive and stimulating. These efforts led to a more enriching educational experience for all involved.

Keywords: MTSS, screening, tiered approach, inclusive education.

მარიამ ხვადაგიანი

შეზღუდული შესაძლებლობის და ინკლუზიის მხარდაჭერა-პროექტის კოორდინატორი და ექსპერტი,
World Vision საქართველო

ყრუ და სმენადაქვეითებული ბავშვების სკოლაში ტრანზიციის ხელშეწყობა

შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების ხელმისაწვდომობა ხარისხიან განათლებაზე დიდ გამოწვევას წარმოადგენს ბევრ ქვეყანაში და მათ შორის საქართველოში. მსოფლიოში განსაკუთრებით დიდი ყურადღება ეთმობა ყრუ პირთა განათლებას და ქესტური ენის მხარდაჭერას სწავლა-სწავლების პროცესში.

სკოლაში ტრანზიცია ზოგადად წარმოადგენს რთულად მიმდინარე პროცესს. განსაკუთრებით სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშვებისთვის, რომლებიც რჩებიან სკოლა პანსიონში და იწყებენ ცხოვრებას მათთვის უცხო გარემოში. აღნიშნულს კიდევ უფრო ამძიმებს ის მოცემულობა, რომ ყრუ ბავშვების უმეტესობა არ ფლობს ქესტურ და ქართულ ენას, რაც თავის მხრივ შეემცნებით პროცესებსა და ზოგადი ინფორმაციის ფლობაზეც აისახება. მათ სკოლაში უწევთ ბაზისური საკომუნიკაციო ენის დაუფლება. აღნიშნული არათუ სწავლების პროცესს არამედ სკოლასთან ადაპტაციის პროცესსაც აფერხებს.

2022 წელს World Vision საქართველოს მიერ განხორციელებული პროექტის ფარგლებში დაორგანიზდა ე.წ. „ყრუთა ბანაკი“. 5 დღიანი ბანაკის მიზანს წარმოადგენდა ყრუ და სმენადაქვეითებული ბავშვების სკოლაში ტრანზიციის პროცესის ხელშეწყობა და მათი სასკოლო მზაობის გაუმჯობესება. ბანაკში ჩართულები იყვნენ ქ.ქუთაისის და ქ. თბილისის საჯარო რესურს სკოლების პირველ კლასში რეგისტრირებული ყრუ ბავშვები, მათი მშობლები, დედამამიშვილები, ასევე სკოლის ქესტური ენის თარჯიმნები, მასწავლებლები და ყრუთა კავშირის წარმომადგენლები.

5 დღიანი ბანაკის ფარგლებში გამოყენებულ იქნა ბილინგვურ სწავლების პრინციპზე დაფუძნებული აქტივობები, რაც დასწავლის პროცესში ქესტური ენის როგორც პირველადი ენის გამოყენებას გულისხმობს. კონკრეტული ცნებების ათვისება ხდებოდა ბუნებრივ გარემოში, სახალისო აქტივობებით, რომელშიც ჩართულები იყვნენ, როგორც ბავშვები, ასევე მშობლები, დედამამიშვილები, ქესტური ენის თარჯიმნები და მასწავლებლები. სწავლების თანამედროვე მეთოდებზე დაფუძნებული აქტივობებით გაჯერებული პროგრამა მოიაზრებდა კომუნიკაციისა და ქესტური ენის მხარდაჭერას, წიგნიერების განვითარებას, ფიზიკურ აქტივობებს, მშობლებისა და მასწავლებლების გაძლიერებას და სკოლაში ტრანზიციის პროცესის ხელშეწყობას.

ბანაკში განხორციელებული აქტივობების შედეგად ბავშვებმა, მათმა ოჯახის წევრებმა აითვისეს გარკვეული ბაზისური ცნებები ქესტურ ენაზე. მშობლებმა დაინახეს ქესტურ ენაზე კომუნიკაციის მნიშვნელობა მათი შვილების განვითარებისთვის. გაიზარდა კომუნიკაცია, როგორც დედამამიშვილებს, მშობლებსა და ბავშვებს შორის, ასევე მშობლებსა და მასწავლებლებს შორის. ასევე ბავშვებისთვის ნაცნობი გახდა რუტინა, წესები, სტრუქტურირებული აქტივობები, ქესტური ენა, დაქტილი და ა.შ.

სკოლაში ტრანზიციის შემდეგ მასწავლებლების ინფორმაციაზე დაყრდნობით ბავშვების რთული ქცევა პირველ კლასში წინა კლასებთან შედარებით მნიშვნელოვნად შემცირდა. ასევე შემცირდა მშობლების შფოთვა შვილის სკოლაში ტრანზიციასთან მიმართებაში და სასწავლო პროცესსა და მასწავლებლების მიმართ ნდობა გაიზარდა.

ბანაკში მიღებულმა გამოცდილებამ კიდევ ერთხელ ცხადყო თუ რამხელა მნიშვნელობა აქვს ბავშვებისთვის მათთვის გასაგებ ენაზე კომუნიკაციას, მათ წინასწარ მომზადებას, მშობლების ჩართულობას, მასწავლებლების გაძლიერებას და წარმატებული ტრანზიციის მხარდაჭერას.

საკვანძო სიტყვები: შეზღუდული შესაძლებლობა, ყრუ/სმენადაქვეითებული, ქესტური ენა, წიგნიერება, მშობლები, ტრანზიცია.

Mariam Khvadagiani

Disability and Inclusion project coordinator & expert, World Vision Georgia

Supporting Deaf and hard of hearing Children transition to school

Access to quality education for persons with disabilities is a huge challenge that many countries face, including Georgia. Inclusive education for deaf and hard-of-hearing children is a high priority all over the world. Nowadays, a huge effort is being put to integrate sign language into the education process. Bilingual teaching is a modern and ultimate tool for Deaf children-it means to harmonize and integrate sign language and Georgian language within the teaching process.

The transition from kindergarten to school is overall a difficult process. Especially for children with special needs who stay in a boarding school and start living in an unfamiliar environment. This is aggravated by the fact that most deaf children do not know sign language and the Georgian language, which in turn affects communication, cognitive processes, and the possession of general information. All listed above harm and makes challenging not only the learning process but the transition and adaptation to the school.

In 2022 World Vision Georgia was able to implement various initiatives aimed at strengthening and empowering people with disabilities in Georgia. Within the initiative, an innovative 5-day camp was organized to support the education of deaf and hard-of-hearing children in Georgia. The project aimed to support a smooth transition from home or kindergarten to school (boarding school) and to enhance school readiness in children. The participants of the camp were 6 deaf and hard-of-hearing children who were registered at public resource schools for deaf children in Kutaisi and Tbilisi, their parents, siblings, teachers, sign language interpreters, and representatives of the Association of Deaf in Georgia. The program based on innovative approaches and methodology was focused on strengthening communication skills and sign language, bilingual teaching, literacy development, physical wellbeing, parent and teacher empowerment, and supporting children's transition to schools. The activities were scheduled and had their routines, sign language was used as the main language, and the teaching process was in a natural environment integrated with fun activities. In every activity, children, parents, siblings, teachers, and sign language interpreters were involved.

The Results of 5 days Camp were that children, their parents, and siblings have learned some basic Sign language gestures. Parents have accepted and valued the importance of sign language in the communication and education of deaf and hard-of-hearing children. Positive communication between parents and teachers was enhanced and they were cooperating each day better and better. Parents anxiety was reduced and their trust was increased. Deaf and hard-of-hearing children were familiar with routines, some rules, school activities, sign language, fingerspelling, etc.

After the transition to school teachers emphasized that children had less challenging behaviors than other first-grade deaf students in previous years. Children were happy at school from the first day, while they recognized teachers, classmates, and sign language interpreters. It was easier for teachers to introduce routines, rules, and school activities. Parents were more involved and cooperative in the learning process.

The Camp experience has shown one more how important it is to support children's communication and basic language skills, to introduce them to some activities, routines, and rules from school life, to support parents, and smooth the transition process.

Key words: Disability, deaf, hard of hearing, children, sign language, literacy, transition, parents.

გიორგი დემეტრაშვილი

ინკლუზიური განათლების გაძლიერების პროგრამის ხელმძღვანელი, ააიპ „საქართველოს კარიტასი“

ინკლუზიური და თანაბარი ხარისხის განათლების უზრუნველყოფის გზით საქართველოში ბავშვებისა და მოზარდებისთვის ღირსეული ცხოვრებისეული პირობების შექმნა

მიზანი 1: 2 საპილოტე საბავშვო ბაღსა და 8 საპილოტე სკოლაში მოსწავლეებისა და მშობლების ჩართულობის გაზრდით სოციალური ინკლუზიის ხელშეწყობა.

მიზანი 2: სკოლის პერსონალის გაძლიერება თემატური ტრენინგებითა და ინდივიდუალური კონსულტირების გზით ინკლუზიური განათლების ხარისხის გაუმჯობესებისათვის.

მიზანი 3: სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეების ჩართულობის გაზრდა საგანმანათლებლო პროცესში.

მიზანი 4: საზოგადოებაში შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა ინკლუზიის მიმართ პოზიტიური დამოკიდებულების ჩამოყალიბება.

ძირითადი მიგნებები/გამოწვევები:

სასკოლო გარემოში შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე მოსწავლეების მშობლების ნაკლები ჩართულობა; მაგალითად: სსსმ მოსწავლეების მშობლები სკოლის სამეთვალყურეო საბჭოში წარმოდგენილნი არ არიან; ასევე, მწირია ინფორმაცია შშმ მოსწავლეების მშობლების ურთიერთთანამშრომლობის, კომუნიკაციისა და უფლება-მოვალეობების შესახებ.

პედაგოგიური პერსონალის არასაკმარისი გამოცდილება ეფექტიანი, უსაფრთხო და ინტერაქციული სასწავლო პროცესის წარმართვისთვის; მწვავე ქცევითი სირთულეებისა და კლასის მართვის სტრატეგიების შესახებ ცოდნის ნაკლებობა, სკოლის პერსონალსა და სსსმ მოსწავლეების მშობლებს შორის კომუნიკაციის სიმწირე.

საგანმანათლებლო სივრცეში პერსონალური ასისტენტის სერვისის სიახლიდან გამომდინარე გამოკვეთილი საჭიროებები; კადრების გადამზადება, საგანმანათლებლო პროცესში სრული ინტეგრაცია, ისგ-ს შედგენისა და განხორციელებისას პერსონალური ასისტენტების როლის გაძლიერება, სერვისის დაფინანსების სისტემის გაუმჯობესება.

მწვავე ქცევითი სირთულეების მართვის ერთიანი სამოქმედო სისტემის (SCBMS) არარსებობა. საქართველოს კარიტასის მიერ ჩატარებული კვლევის თანახმად (მოსწავლის ქცევასთან დაკავშირებულ მწვავე კრიზისულ სიტუაციებთან გამკლავება სკოლებში, 2020 წ.), ინკლუზიური განათლების განხორციელების პროცესში რთული ქცევის მართვა ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი გამოწვევაა, რომლის გამოც შესაძლოა დაირღვეს მოსწავლის უფლება მიიღოს ხარისხიანი განათლება, იყოს ძალადობისაგან დაცული და ისწავლოს უსაფრთხო გარემოში.

საკვანძო სიტყვები: ინკლუზიური განათლება, პერსონალური ასისტენტი, მწვავე ქცევითი სირთულეების მართვა.

Giorgi Demetrashvili
Educational Enhancement Program Manager, “Caritas Georgia”

Promotion of inclusive and equitable quality education for all in Georgia

The overall goal of the project:

Children and youth in Georgia have a good start off chances in their life due to the realization of inclusive and equitable quality education for all.

Objective 1: Enhance participation of pupils’ and parents’ representatives in targeted 8 schools and 2 kindergartens in Georgia.

Objective 2: Support educational staff and administration with training and individual case consultations.

Objective 3: Increase participation of children with disabilities in 2 targeted kindergartens and 8 targeted schools in Georgia.

Objective 4: Society has developed a positive attitude towards the inclusion of people with disabilities.

Main findings/ challenges:

There is very little parental involvement in the educational process, for example, parents aren’t represented in the School Supervisory Board.; Also information about rights and responsibilities is not accessible to the parents of the children with special educational needs.

Educational staff is not experienced enough to successfully manage interactive and effective educational processes; They need support in the fields of classroom management and severely challenging behavior management. There is no effective communication between educational staff and parents of the children with special educational needs.

Identified needs due to the novelty of the personal assistant service in the educational space: retraining of specialists, full integration in the educational process, enhancing the role of personal assistants in the preparation and implementation of the educational plan, and strengthening the role of personal assistants, improving service and financial system.

Difficulties due to the absence of a unified action system for the management of severe challenge behavior: Based on the research conducted by Caritas Georgia (managing acute crisis situations related to student behavior at schools), managing severe challenge behavior in the process of implementing inclusive education is one of the most important challenges, which may be the cause of violation of student’s rights, receive a quality education, to be protected of violence and learn in a safe environment.

Keywords: Inclusive education, Special needs assistant, Severe challenging behavior management.

ლია ქურციკიძე

ფსიქოლოგიის მაგისტრი ბავშვთა და მოზარდთა ფსიქოლოგიური შეფასებისა და კონსულტირების სპეციალობით, სკოლა-ლაბ-ის პროექტის „სკოლების გაძლიერების ინიციატივა“ კონსულტანტი, ტრენინგებისა და კონსულტაციების ცენტრი (CTC)

სოციალური და ემოციური კომპეტენციების მხარდაჭერა საბაზო საფეხურზე

„სკოლების მხარდაჭერის ინიციატივა“ სკოლა-ლაბის ერთ-ერთი პროექტია, რომელიც 2022-24 წლებში ხორციელდება გერმანული ფონდის Bread for the World-ის (BfdW) ფინანსური თანადგომით. პროექტის მიზანია საბაზო საფეხურის მოსწავლეებში სოციალური და ემოციური კომპეტენციების განვითარების ხელშეწყობა. დასახული მიზნის შესაბამისად პროექტის ამოცანაა საბაზო საფეხურის მოსწავლეების გაძლიერება და მხარდაჭერა, რათა მათ შეძლონ საგნის სწავლა-სწავლების პარალელურად, სასკოლო კურიკულუმში ინტეგრირებით მოსწავლეებში ისეთი მნიშვნელოვანი უნარების განვითარებაზე ზრუნვა, როგორიცაა თვითცნობიერება, თვითრეგულაცია და ურთიერთობები.

პროექტის ფარგლებში განხორციელდა საერთაშორისო ლიტერატურისა და ეროვნული საკანონმდებლო რეგულაციების მიმოხილვა, რომლის საფუძველზე შეიქმნა და ჩამოყალიბდა სოციალური და ემოციური კომპეტენციების ხელშეწყობის ჩარჩო. ჩარჩო ორ ძირითად პრინციპს ეყრდნობა (1) მოსწავლეების სოციალური და ემოციური კომპეტენციების განვითარებას ხელს უნდა უწყობდეს თითოეული საგანი, რომელსაც ის სკოლაში სწავლობს; (2) მოსწავლეების სოციალური და ემოციური კომპეტენციების განვითარება, პირველ რიგში, უნივერსალურ დონეზე უნდა განხორციელდეს, რაც გულისხმობს ყველა მოსწავლის მხარდაჭერას. მოსწავლეთა სოციალური და ემოციური კომპეტენციების ხელშეწყობის პროცესის პილოტირება განხორციელდა ორ მასწავლებელთან. შერჩეული მასწავლებლების გაძლიერება მიმდინარეობდა სამთვლიანი უწყვეტი ონლაინ და პირისპირ ქოუჩინგის გზით. პროექტის შეფასებისათვის განხორციელდა პრე- და პოსტ შეფასება. პროექტში გამოყენებულია გაკვეთილზე დაკვირვების, მასწავლებელთან ჩაღრმავებული ინტერვიუს, მოსწავლეთა ფოკუს-ჯგუფებისა და მასწავლებელთა რეფლექსიის მონაცემები.

პროექტის შედეგად გაუმჯობესდა მასწავლებლების პრაქტიკა, რაც დაკავშირებულია კლასში პოზიტიური კლიმატის ფორმირებასთან, წახალისებისა და პოზიტიური უკუკავშირის გამოყენებასთან. თავად მოსწავლეები აღნიშნავენ, რომ გაკვეთილები უფრო მეტად ინტერაქციული გახდა, ვიდრე პროექტამდე იყო, რაც მათ ერთმანეთის უკეთ გაგებაშიც დაეხმარათ. აღსანიშნავია, რომ ორივე შემთხვევაში კლასში მკაფიოდ გამოვლინდა გარკვეული, მცირე რაოდენობა მოსწავლეებისა, რომლებსაც დამატებითი ან ინტენსიური მხარდაჭერა ესაჭიროებათ. შესაბამისად, რეკომენდებულია სხვადასხვა პროგრამებისა და სტრატეგიების შემუშავება სკოლებისათვის, რათა მათ უზრუნველყონ უნივერსალური პრაქტიკის შემდგომი დონის სტრატეგიების გამოყენება. პროექტმა ასევე გამოკვეთა მასწავლებელთა პრაქტიკის ხელისშემშლელი ფაქტორები, რომლებიც აბრკოლებს გაკვეთილზე ისეთი მეთოდების, მიდგომებისა და სტრატეგიების გამოყენებას, რაც ხელს შეუწყობს მოსწავლეთა სოციალური და ემოციური უნარების განვითარებას. გაკვეთილების დაგეგმვის პრაქტიკის ნაკლებობა და დაბალი კოლაბორაციული კულტურა სკოლის დონეზე ის ფაქტორებია, რომლებმაც შეიძლება ხელი შეუშალოს კლასში მოსწავლეთა სოციალური და ემოციური კომპეტენციების მხარდაჭერას.

საკვანძო სიტყვები: სოციალური და ემოციური უნარები, მოსწავლეთა მხარდაჭერა.

Lia Kurtsikidze

Master of Psychology with a major in Child and Adolescent Psychological Assessment and Counseling,
Consultant of School-Lab project "Strengthening Schools Initiative", Training and Consulting Center (CTC)

Supporting Social and Emotional Competences at Basic Educational Level

"School Strengthen Initiative" is one of the School-Lab projects implemented from 2022 to 2024, with financial support from the German foundation Bread for the World (BfdW). The project aims to foster the development of social and emotional competencies among primary school students. With this core objective in mind, the project aims to empower and support primary-level teachers in cultivating essential skills such as self-awareness, and self-regulation, and fostering positive relationships among students. This is achieved through the integration of these skills into the school curriculum.

As part of the project, an extensive review of international literature and national legal regulations was conducted. Based on the desk research, a comprehensive framework for promoting social and emotional competencies was developed. The framework is built on two main principles: (1) The promotion of students' social and emotional competencies should be integrated into every subject they study at school; (2) The development of student's social and emotional competencies should primarily be implemented at the universal level, ensuring support for all students. To pilot the process of promoting students' social and emotional competencies, two teachers were selected. They underwent a three-month period of continuous online and face-to-face coaching to enhance their abilities. Pre- and post-evaluations were conducted to assess the project's implementation process. The evaluation process involved various data collection methods, including lesson observation, in-depth teacher interviews, student focus groups, and teacher reflections.

The project has yielded significant outcomes, including improvements in teachers' practices related to creating a positive classroom climate and utilizing encouragement and positive feedback. Students themselves have reported that their lessons have become more interactive since the implementation of the project, resulting in better relationships with their peers.

Additionally, the project shed light on the factors impeding teachers' practice and hindering the incorporation of effective methods, approaches, and strategies in the classroom to enhance students' social and emotional skills. Notably, the lack of lesson planning practices and a limited collaborative culture at the school level were identified as barriers that may hinder the support of students' social and emotional competencies within the classroom.

Keywords: social and emotional skills, students support

შორენა სამაგლიშვილი, ფსიქოლოგიის დოქტორი, სოციალური მუშაობის მაგისტრი, პროფესორი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, მეცნიერებისა და ხელოვნების სკოლა, სოციალური მუშაობის სამაგისტრო და სადოქტორო პროგრამა.

ქეთევან გიგინეიშვილი, სოციალური მუშაობის მაგისტრი, სოციალური მუშაობის დოქტორანტი, ლექტორი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, მეცნიერებისა და ხელოვნების სკოლა, სოციალური მუშაობის სამაგისტრო და სადოქტორო პროგრამა.

სოციალური მუშაობის პრაქტიკა შშმ პირებთან

მნიშვნელოვანი პრაქტიკის სფერო, რომელშიც სოციალური მუშაკები არიან ჩართულნი, არის შშმ პირებთან სოციალური მუშაობა. სამაგისტრო დონეზე მოცემული მიმართულებით პრაქტიკის სწავლება გამოწვევას წარმოადგენს სწავლების პროცესში გამოყენებული არასისტემური მეთოდოლოგიური მიდგომების გამო. განსაკუთრებით აქტუალურია ეს საკითხი კომპეტენციებზე დაფუძნებული სოციალური მუშაობის კურიკულუმის დანერგვის კონტექსტში.

მოცემული პროექტის მიზანი იყო სოციალური მუშაობის სამაგისტრო პროგრამაზე შშმ პირებთან სოციალური მუშაობის მოდულის დანერგვა, რომელიც განხორციელდა ევრაზიის ფონდის მიერ მხარდაჭერილი საერთაშორისო პროგრამის - „უმაღლეს სასწავლებლებში პრაქტიკაზე დაფუძნებული სწავლების განვითარება სოციალურ მუშაობაში შშმ პირების ინკლუზიისა და სოციალური რეფორმებისათვის სოციალური პედაგოგიკის მეთოდოლოგიის გამოყენებით სომხეთში, საქართველოში, ყირგიზეთსა და ნორვეგიაში“ (CPEA-LT-2017/10043) - ფარგლებში.

სამი წლის მანძილზე სპეციალური პროგრამით მომზადნენ პრაქტიკის ხელმძღვანელები ოთხი პარტნიორი ორგანიზაციიდან, როგორებიცაა „კავშირი ადამიანებისათვის განსაკუთრებულ ზუნვას რომ საჭიროებენ“ (APNSC), „ბავშვის განვითარების ინსტიტუტი - მხარდაჭერითი დასაქმების ადგილი“, თავისუფალი პედაგოგიკის ცენტრი, სიღნაღის რეგიონის სოციალურად უმწეოთა თერაპიის კავშირი - თემი ქედელი. ძირითადი მეთოდოლოგია, რომლითაც ხორციელდება შშმ პირებთან მუშაობა არის „სოციალური პედაგოგიკა“, რომელიც იყენებს ტრიალური სწავლების პრინციპებს. ტრიალური სწავლება გულისხმობს თეორიის, პრაქტიკისა და ხელოვნების ინტეგრაციას ადამიანის განვითარების პროცესში და მეტწილად ვალდორფის პედაგოგიკის საფუძვლებს ეყრდნობა. მომზადდა შშმ პირებთან სოციალური მუშაობის სწავლების კომპეტენციები სამი მიმართულებით: (1) ცოდნა და გაგება; (2) სოციალური პედაგოგიკის უნარ-ჩვევები და მეთოდოლოგიური კომპეტენციები და (3) პიროვნული და სოციალური კომპეტენციები. თითოეული დავალება გაიწერა იმის მიხედვით, თუ რომელი კომპეტენციების განვითარებას ემსახურებოდა ის. პრაქტიკის პერიოდში სტუდენტები მუშაობდნენ შშმ პირებთან ერთად თითოეულ ორგანიზაციაში ერთი სემესტრის მანძილზე. სწავლების პერიოდში არაერთი დავალება და აქტივობა შეასრულეს ერთობლივად, ამ დროს სტუდენტები დაეუღფნენ და გაიმუჯობესეს სოციალური მუშაობის კომპეტენციები. პროექტის ერთ-ერთი შედეგია პრაქტიკის სწავლების სახელმძღვანელო, რომლის შექმნაშიც მონაწილეობდნენ პრაქტიკის ხელმძღვანელები, სტუდენტები და ბენეფიციარები. პროექტის ბოლოს ჩატარდა საერთაშორისო კონფერენცია, სადაც სტუდენტებმა და ბენეფიციარებმა წარმოადგინეს ერთობლივი პროექტები. გარდა ამისა, განვითარდა კურსი „სოციალური მუშაობა შშმ პირებთან“, რომელიც დაინერგა სოციალური მუშაობის სამაგისტრო პროგრამაზე, როგორც არჩევითი კურსი.

საკვანძო სიტყვები: სწავლება, სოციალური მუშაობის პრაქტიკა, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირები, სოციალური პედაგოგიკა, ტრიალური მეთოდი.

Shorena Sadzaglishvili, PhD, MSW, Professor, Ilia State University, School of Arts and Science, Master and Doctoral Programs in Social Work

Ketevan Gigineishvili, MSW, PhD, Doctorate in Social Work, Invited Lecturer, School of Arts and Science, Master and Doctoral Programs in Social Work

Social Work Practice with Disabled Persons

An important area of practice where social workers are involved is social work with people with disabilities. Teaching practice in this field at the master's level is a challenge due to the non-systematic methodological approaches used in the teaching process.

The purpose of this project was to introduce a module on social work with disabled people within the master's program of social work. It was implemented as part of the international program "Development of practice-based teaching in higher education institutions for the Inclusion of disabled people and social reforms using the methodology of social pedagogy for social reforms in Armenia, Georgia, Kyrgyzstan, and Norway" supported by the Eurasia Foundation. within the framework of (CPEA-LT-2017/10043).

For three years, practice teachers from four partner organizations, such as "The Association for People in Need of Special Care" (APNSC), "Institute of Child Development - Place of Supportive Employment", Center for Free Pedagogy, Therapy for the Socially Disadvantaged of Sighnaghi Region Kedeli Community, were trained by a special program. The main methodology used to work with people with disabilities is "social pedagogy", which uses the principles of the trial teaching method. Competencies for teaching social work with disabled people were prepared in three areas: (1) knowledge and understanding; (2) social pedagogy skills and methodological competencies and (3) personal and social competencies. Each student assignment was written according to what competencies it served to develop.

One of the results of the project is a practice teaching manual, which was created with the participation of practice leaders, students, and beneficiaries. At the end of the project, an international conference was held where students and beneficiaries presented joint projects. In addition, the course "Social Work with People with Disabilities" was developed and introduced as an elective course in the master's program of socialwork.

Keywords: Teaching, social work practice, disabled persons, social pedagogy, trinal method.

თამარ ქამუშაძე

ფსიქოლოგიის დოქტორი, ფსიქოლოგი, მაკ ჯორჯია (MAC Georgia)

„მულენი - ადრეულ ასაკში სწავლის უნარების შეფასების სკალის“ ადაპტირება და ნორმირება

მსოფლიოს მასშტაბით, ბავშვის შეფასების სფეროში არსებული წინსვლის მიუხედავად, საქართველოში, სტანდარტიზებული და ნორმირებული ინსტრუმენტების ნაკლებობაა, რაც ხელს უშლის საქართველოში მცხოვრები ბავშვების განვითარებისა და ფსიქოსოციალური კეთილდღეობის ზუსტ და სანდო შეფასებას.

მოცემული კვლევა მიზნად ისახავს ბავშვის შეფასების ინსტრუმენტის - „მულენი - ადრეულ ასაკში სწავლის უნარების შეფასების სკალა“ (Mullen Scales of Early Learning) - ადაპტირებას ქართულ ენაზე, ქვეყნისათვის დამახასიათებელი კულტურული და ლინგვისტური ფაქტორების გათვალისწინებით. ადაპტაციის პროცესი მოიცავს ლინგვისტურ თარგმანს, კულტურულად სენსიტიური დავალებების მოდიფიცირებასა და საპილოტე ტესტირებას ბავშვების მრავალრიცხოვან შერჩევასთან.

ამასთანავე, კვლევა მიზნად ისახავს, ადაპტირებული ინსტრუმენტის ნორმირებას, რაც მოიცავს შეფასების ქულების განაწილების შეგროვებას საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში მცხოვრები ბავშვების რეპრეზენტაციულ შერჩევაში.

მონაცემების შეგროვება ხდება სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებებში და მოიცავს 24-დან 68 თვემდე ასაკის ბავშვების განვითარების შემდეგი სფეროების: მსხვილი მოტორული უნარები, ნატიფი მოტორული უნარები, ვიზუალური გადამუშავება, რეცეპტული და ექსპრესიული ენა შეფასების სტანდარტიზებულ პროცესს.

ნორმატიული ინსტრუმენტის გამოყენებით შეფასება ბავშვებთან მომუშავე პროფესიონალებს ზუსტი და სანდო მონაცემების მოპოვების, საჭიროებების დროულად აღმოჩენისა და მიზნობრივი ინტერვენციების შემუშავების საშუალებას მისცემს.

საკვანძო სიტყვები: ბავშვის შეფასება, ადრეული სწავლება, ინსტრუმენტის ადაპტირება, ინსტრუმენტის ნორმირება.

Tamar Kamushadze
PhD in Psychology, Psychologist, MAC Georgia

Adaptation and Norming of Mullen Scales of Early Learning

The present study aims to adapt and norm a child evaluation instrument in Georgia, as there is a noticeable scarcity of normed assessment tools. While the field of child evaluation has seen significant advancements globally, the lack of standardized and normed instruments in Georgia hinders accurate and reliable assessments of child development and psychosocial well-being.

The primary objective of the present study is to adapt a child evaluation instrument - Mullen Scales of Early Learning - to the Georgian context, taking into account cultural, linguistic, and developmental factors specific to the country. The adaptation process involves linguistic translation, cultural adaptation, and pilot testing with a diverse sample of children to ensure its appropriateness and relevance for the local population.

In addition to the adaptation, the study seeks to establish normative data for the adapted instrument through a comprehensive and representative sample of children from different regions and demographic backgrounds in Georgia.

The evaluation takes place in the kindergarten setting and comprises a standardized process of assessing children from the age of 24 to 68 months in five different areas of development: Gross motor, fine motor, visual reception, receptive language, and expressive language.

The availability of a normed instrument will enable professionals working with children to obtain accurate and reliable data, facilitate early identification of developmental delays, and design targeted interventions to address the unique needs of Georgian children.

Keywords: child evaluation, early learning, instrument adaptation, instrument norming

ნინო მოდებამე - იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის განათლების მეცნიერებათა ფაკულტეტის განათლების მეცნიერებათა დეპარტამენტის პროფესორი

შორენა ძამუკაშვილი - იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის განათლების მეცნიერებათა ფაკულტეტის განათლების მეცნიერებათა დეპარტამენტის ასოც. პროფესორი

მაკა სიდამონიძე - იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის განათლების მეცნიერებათა ფაკულტეტის განათლების მეცნიერებათა დეპარტამენტის ასისტენტი, დოქტორანტი

ტრანზიცია ბაღიდან სკოლაში - ბაგა-ბაღის აღმზრდელ-პედაგოგთა შეხედულებები

წარმოდგენილი კვლევა წარმოადგენს გაეროს ბავშვთა ფონდის მიერ განხორციელებული კვლევითი პროექტის ნაწილს, რომლის ფარგლებშიც შესწავლილ იქნა ბავშვების ბაღიდან სკოლაში ტრანზიციის პროცესების მიმართ სხვადასხვა აქტორის - ბაღისა და სკოლის დირექტორების, სკოლისა და ბაღის მასწავლებლების, კლასის ხელმძღვანელების - დამოკიდებულებები. კვლევის საერთო ანგარიში გადაგზავნილია პარლამენტში, ამ ეტაპზე კვლევის შედეგების დისემინაცია მიმდინარეობს სხვადასხვა ჟურნალსა და კონფერენციებზე. კვლევა შესრულდა საქართველოს პარლამენტის განათლებისა და მეცნიერების კომიტეტის დაკვეთით UNICEF -ის ფინანსური მხარდაჭერით. ეს ყველაფერი მიგვანიშნებს იმაზე, რომ საკითხი მეტად აქტუალურია.

ჩვენ მიერ წარმოდგენილი კვლევის მიზანი იყო იმის გარკვევა, თუ როგორ ხდება სპეციალური საჭიროებების მქონე (სსმ) ბავშვების ტრანზიცია ბაღიდან სკოლაში, რამდენად არიან მზად და რა მონაწილეობას იღებენ ამ პროცესში ბაღის აღმზრდელ-პედაგოგები.

კვლევა ჩატარდა თვისებრივი მეთოდით, სპეციალურად შედგენილი კითხვარით სიღრმისეული ინტერვიუსათვის. შეკითხვები ეხებოდა სსმ ბავშვების ტრანზიციის პროცესებს ბაღიდან სკოლაში, ამ პროცესში ბაგა-ბაღის აღმზრდელ-პედაგოგთა როლსა და მონაწილეობის ხარისხს. ქ. თელავის ბაგა-ბაღების გაერთიანებისგან მოწოდებული სიიდან შეირჩა ხუთი აღმზრდელ-პედაგოგი. ინტერვიუ ჩატარდა ონ-ლაინ, თიმისის პლატფორმაზე. ინტერვიუები ჩატარდა რესპოდენტების თანხმობითა და ეთიკის ნორმების დაცვით.

კვლევის ძირითადი მიგნებებია:

- აღმზრდელ-პედაგოგებს არ გააჩნიათ სტრატეგიული გეგმა თუ დოკუმენტი, რომელსაც ეყრდნობიან სსმ ბავშვების ტრანზიციისას ბაღიდან სკოლაში;
- ცხადად არ იკვეთება რა როლს ასრულებს და როგორ მონაწილეობს აღმზრდელ-პედაგოგი ბაღსა და სკოლას შორის თანამშრომლობით პროცესებში;
- აღმზრდელ-პედაგოგების ძირითადი საქმიანობაა ბავშვებზე დაკვირვება, შეფასება, ურთიერთობა მშობლებთან, ზოგადად ინკლუზიური განათლების კონტექსტში და არა ტრანზიციისას;
- იკვეთება აღმზრდელ-პედაგოგთა ტრანზიციის პროცესებში კომპეტენციების ნაკლებობა.

საკვანძო სიტყვები: ტრანზიცია, ბავშვი, ბაგა-ბაღის აღმზრდელ-პედაგოგი, სკოლა.

Nino Modebadze, Iakob Gogebashvili Telavi State University, Professor at the department of education sciences, the Faculty of Education.

Shorena Dzamukashvili, Iakob Gogebashvili Telavi State University, Associate Professor at the department of education sciences, the Faculty of Education

Maka Sidamonidze, Iakob Gogebashvili Telavi State University, Assistant, Doctorate Student at the department of education sciences, the Faculty of Education

Transition from Kindergarten to School - Views of Kindergarten Teachers

The given research is a part of the research project carried out by UNICEF. The aim of my research was to find out how the transition process of SEN children takes place from nursery school to school and how the teachers of nursery schools are ready /how they participate in this process. The research was carried out under the order of the scientific committee of Education of the Georgian parliament and is financed by UNICEF.

qualitative research was used. Five teachers participated in Semi-structured interviews. The interviews were carried out online via the Microsoft Teams platform. Recording interviews took place by respondents' agreement, by protecting anonymity and all the norms of ethics.

The research comprised to reveal the attitude towards the transition process from nursery school to school from the headmaster's side of nursery school and schools as well as from teachers and class tutors. Currently, the research results dissemination process is taking place in various conferences and journals.

General results and findings are revealed:

- Teachers at nursery schools do not have a strategic plan/document which they are implementing and its usage would simplify the transition process for SEN children.
- Concrete role and participation of teachers aren't seen in the interview while the cooperation processes between nursery school and school.
- In these processes teachers underline that their strong side is observation of children, assessment, assistance, and cooperation with parents but in the activities, they consider inclusive education implementation and not their active participation in the transition process.
- Lack of competencies of teachers is revealed during the transition process, that's why it's desirable to additionally train them towards this direction.

Keywords: Transition, child, Nursery school teacher, school.

ირმა ქურდაძე, პედაგოგიკის დოქტორი, პროფესორი
სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ინკლუზიური განათლების კურსები მომავალი მასწავლებლის მომზადების პროცესში სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტში

სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტში განხორციელდა ASPIRE, Access to Society for People with Individual Requirements (ASPIRE)/ინდივიდუალური საჭიროების მქონე ადამიანებისთვის საზოგადოების ხელმისაწვდომობა - ერაზმუს+ პროექტი 2013-2015 წლებში. პროექტის განხორციელების პროცესში მომზადდა სხვადასხვა მოდული ინკლუზიური განათლების მიმართულებით, რომელთა შორის შემუშავდა ერთ-ერთი კურსი „კომუნიკაცია და ინტერაქცია - აუტიზმი“.

სტუდენტებისათვის შეთავაზებულ არჩევით კურსებში ის ერთ-ერთი ყველაზე მოთხოვნადი აღმოჩნდა, რის შემდეგაც დაწყებითი საფეხურის მასწავლებლის მომზადების ინტეგრირებული საბაკალავრო-სამაგისტრო საგანმანათლებლო პროგრამის (300 კრედიტის) აკრედიტაციისას 2018 წელს აღნიშნული სასწავლო კურსი ამ პროგრამის ძირითადი კურსი გახდა.

2018-2023 წლებში აღნიშნული კურსი გაიარა 200-ზე მეტმა მომავალმა მასწავლებელმა. ამ კურსის ფარგლებში სტუდენტები პრაქტიკას გადიან ახალციხის მე-7 საჯარო სკოლაში, სადაც სხვადასხვა შეზღუდვის მქონე 50-მდე მოსწავლე სწავლობს. კურსის ფარგლებში სტუდენტები ეცნობიან კომუნიკაციისა და ინტერაქციის დარღვევის მქონე მოსწავლეებთან მუშაობის თავისებურებებსა და აუტიზმის მქონე მოსწავლეებთან მუშაობის სპეციფიკას. სპეციალურ მასწავლებელთან თანამშრომლობით სტუდენტები ქმნიან განსხვავებული სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეებისათვის შესაბამის სასწავლო გარემოს, ჩართულები არიან სასწავლო პროცესის მართვაში, ზრუნავენ მოსწავლის ინდივიდუალურ პროგრესზე ორიენტირებული გარემოსა და კლასში მოსწავლეთა ინტეგრაციისათვის ხელშემწყობი პირობების გაუმჯობესებაზე. სტუდენტები სწავლობენ აუტიზმის ბუნების ინტერპრეტაციას, ანალიზებენ მის გავლენას ოჯახზე, აცნობიერებენ და სწავლობენ მშობლებთან მუშაობას. აღსანიშნავია, რომ სწავლება მიმდინარეობს სხვადასხვა ქეისის მაგალითზე, ქეისების განხილვის დროს მიმდინარეობს სიტუაციის ანალიზი, ცალკეული მოსწავლის პრობლემებზე მსჯელობა. სტუდენტები კონკრეტულ ქეისებზე სწავლობენ, თუ რას წარმოადგენს აუტიზმი, რა გამოწვევებს უქმნის ის მასწავლებელს სწავლა-სწავლების პროცესში და როგორია ამ პრობლემასთან გამკლავების ძირითადი სტრატეგიები.

დასაქმებული კურსდამთავრებულები შეფასდნენ სკოლის დირექტორების მიერ ინკლუზიური განათლების პრინციპების ცოდნისა და აუტიზმის მქონე მოსწავლეებთან მუშაობის კომპეტენციების თვალსაზრისით. კურსდამთავრებულებმა დირექტორების მხრიდან ძალიან მაღალი შეფასება მიიღეს.

საკვანძო სიტყვები: ინკლუზიური განათლება, კომუნიკაციისა და ინტერაქციის სწავლება, აუტიზმი.

Irma Kurdadze,
PhD of Pedagogy, Professor, Samtskhe-Javakheti State University

Inclusive Education Courses - in the process of teaching forthcoming teachers at Samtskhe-Javakheti State University

In Samtskhe-Javakheti State University within the Erasmus+ project/ASPIRE, Access to Society for the Society with Individual Requirements (ASPIRE),/accessing to Society for people with personal needs, that was carried out in 2013-2015. According to the project goals, one of the Communication and Interaction Courses - Autism was developed within the framework of various modules, which is one of the main and significant courses of the curriculum in teacher training educational programs.

It is apparent to be one of the most popular courses offered to students in 2018, during the accreditation of the integrated Bachelor-Master educational program (300 credits) program for elementary grade teacher training, the up above-mentioned course became the main course of this program.

In 2018-2023, above mentioned course was passed by more than 200 future teachers. Within the scope of the course, also during the hours in the area of the practical component, students were practicing in the 7th Public school of Akhaltsikhe, where about 50 students with various limitations are attending. Within the course, the student is introduced to the peculiarities of working with students with disorders in the field of communication and interaction, and the specifics of working with students with autism. Collaboration with a special teacher, it is creating a relevant learning environment for students with special educational needs of different abilities. Furthermore, the Environment is based on the individual progress of the student and students are being better integrated into the classrooms. Analyzed the perspectives of individual interpretation of the area of autism, its impact on the family, and promotes understanding of the essence of autism, and also it is raising awareness of parents. It is vital to mention that, the teaching is based on different cases, where there is active summarization/analysis of the situation based on instances, that have been shown to students what autism is like based on specific cases, and also gives students the opportunity to learn about the characteristics of autism, analyze the challenges related to autism, and has been known to tackle this problem with main strategies.

It should be noted that currently employed school principals are being participated in a survey to gain their knowledge about drug addiction, where school principals had to assess their knowledge about inclusive education/working with students with autism. The students were highly evaluated.

Keywords: Inclusive Education, Communication and Interaction, Autism.

ირმა გიორგობიანი
პროფესიული უნარების სააგენტოს ინკლუზიური განვითარების მენეჯერი

ნინო გორგაძე
სსსმ/შშმ პირთა მხარდაჭერის კოორდინატორი

ინკლუზიური პროფესიული განათლება

პროფესიულ განათლებაში ინკლუზიური განვითარების მიმართულებით მუშაობა რამდენიმე წელია ინტენსიურად მიმდინარეობს. ამ ხნის განმავლობაში სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროებისა და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა პროფესიული განათლების ხელმისაწვდომობის კუთხით არაერთი მნიშვნელოვანი სიახლე დაინერგა. პროფესიულ საგანმანათლებლო პროგრამებზე მისაღებად გაჩნდა სპეციალური კვოტები და შემუშავდა პროგრამებზე მიღების მათზე მორგებული სისტემა. თითოეული სსსმ/შშმ სტუდენტის ინდივიდუალური საჭიროებების უზრუნველყოფის მიზნით გამოყოფილია 1000 ლარიანი ვაუჩერი, რომლითაც იფარება სხვადასხვა საჭირო მომსახურებები.

ამ დრომდე, ინკლუზიური განათლება ქართულ კანონმდებლობასა და პოლიტიკის განხორციელების პროცესში, ძირითადად, მხოლოდ შემენილ ან თანდაყოლილ შეზღუდულ შესაძლებლობებთან ასოცირდებოდა და არ ითვალისწინებდა შემზღუდავ სოციალურ-ემოციურ, ეკონომიკურ ან პოლიტიკურ გარემოებებს, რომლებიც ხშირად არის საგანმანათლებლო საჭიროებების საფუძველი განათლების ხელმისაწვდომობასა და სწავლის შედეგებთან მიმართებით.

2022 წლიდან პროფესიული უნარების სააგენტომ განაახლა ინკლუზიური განათლების პოლიტიკის შემუშავების პროცესი, რომელიც ინკლუზიური განათლების ამ ვიწრო გაგებისგან განსხვავებით, ცნების ფართო გაგებას ეყრდნობა და მიზნად ისახავს ხელი შეუწყოს პროფესიულ განათლებაში სტუდენტის ინდივიდუალურ საჭიროებებზე მორგებული საგანმანათლებლო გარემოს ჩამოყალიბებას, სადაც უზრუნველყოფილია ყველა სტუდენტის მონაწილეობა. ეს, საკვანძო და პროფესიული კომპეტენციების განვითარების გზით, მათი დასაქმების ბაზარზე მდგრადი ტრანზიციისა და ინტეგრაციის საფუძველს შექმნის.

მნიშვნელოვანი აქცენტი კეთდება პროფესიულ განათლებაში გენდერული თანასწორობის მნიშვნელობაზე.

იდენტიფიცირებული საჭიროებებიდან გამომდინარე, ამჟამად მიმდინარეობს მუშაობა შემდეგი სერვისების/ პროგრამების დანერგვის მიმართულებით:

- შშმ/სსსმ პირთათვის საორიენტაციო სერვისი, რომელიც მათ საშუალებას მისცემს გააკეთონ ინფორმირებული პროფესიული არჩევანი;
- სახელმწიფო ენის ახალი დამოუკიდებელი პროგრამა, რომლის მიზანია ეთნიკური უმცირესობებისთვის აღმოფხვრას ენობრივი ბარიერი;
- სოციალური სტიპენდია მოწყვლადი და არახელსაყრელ პირობებში მყოფი ჯგუფების სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემების აღმოსაფხვრელად, რაც შესაძლებელს გახდის პროფესიულ განათლებაში მათ შეუფერხებელ ჩართვას.

ინკლუზიური განათლების მაღალი ხარისხის უზრუნველსაყოფად, რეფორმის მნიშვნელოვანი მიმართულებაა პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების ინსტიტუციური გაძლიერება, რომლის ფარგლებშიც იგეგმება, ერთი მხრივ, პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებაში ინკლუზიურ განვითარებაზე პასუხისმგებელი რგოლის გაფართოვება, მეორე მხრივ კი, ინკლუზიურ პროფესიულ განათლებაში ჩართული კადრის უწყვეტი პროფესიული განვითარება. რეფორმის მნიშვნელოვან მიმართულებას წარმოადგენს პროფესიული განათლების მასწავლებლებისა და

სწავლების პროცესში ჩართული კადრების ცნობიერების ამაღლება ინკლუზიის მიმართულებით და შესაბამისი მიდგომების ინტეგრირება სწავლების პროცესში, არადისკრიმინაციული, უსაფრთხო, მიმდებლური გარემოს შესაქმნელად.

საკვანძო სიტყვები: პროფესიული განათლება, მხარდამჭერი სერვისები, ინკლუზიური განათლების სპეციალისტი, ტრანზიცია, გენდერულ თანასწორობა.

Irma Giorgobiani

Inclusive development manager, Vocational Skills Agency;

Nino Gorgadze

Coordinator of SEN and PWD support services, Vocational Skills Agency

Inclusive Vocational Education

The inclusive development of professional education has been ongoing for several years. During this time, a number of important innovations were introduced in terms of access to vocational education for persons with special educational needs and disabilities. Special quotas for admission to professional educational programs have been created and a system of admission to programs tailored to them has been developed. In order to ensure the individual needs of each disabled student, a 1000 GEL voucher has been allocated to cover different services.

However, until now, inclusive education in Georgian legislation and policy was mainly associated only with acquired or inherent disabilities and did not take into account the adverse socio-emotional, economic or political circumstances, which are often the basis of educational needs in relation to access to education and learning outcomes.

From 2022, the Vocational Skills Agency has renewed the inclusive education policy development process, which, in contrast to this narrow understanding of inclusive education, is based on a broad understanding of the concept and aims to contribute to the formation of an educational environment adapted to the individual needs of students in professional education.

Significant emphasis is placed on the importance of gender equality in vocational education.

Based on the identified needs, work is currently underway to implement the following services/programs:

- orientation service for SEN/PWDs to enable them to make an informed professional choice;
- A new independent program of the Georgian language to eliminate the language barrier for ethnic minorities;
- Social scholarship to reduce socio-economic problems of vulnerable and disadvantaged groups to enable them to sustainable participation in professional education.

In order to ensure the high quality of inclusive education, an important direction of the reform is the institutional strengthening of professional educational institutions; more specifically, one hand, to expand the unit responsible for the inclusive development in the professional educational institution, and on the other hand, continuous professional development of staff involved in inclusive professional education.

Key words: Vocational education, supportive services, inclusive education specialist, transition, gender equality.

შორენა ძამუკაშვილი, განათლების დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი, იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

მაკა კოჭაური, განათლების დოქტორი, იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ინკლუზიური გარემო სკოლებში - რეგიონული სკოლების მასწავლებლების ხედვა

საქართველოში ინკლუზიური განათლების ხარისხის გაუმჯობესების გზების შესწავლა კვლევითი პროექტის - „მასწავლებლები ინკლუზიური განათლების მხარდასაჭერად“ (სსიპ შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მიერ დაფინანსებული საგრანტო პროექტი, გრანტი №FR-21-3869) - მთავარი მიზანია. ამ პროექტის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ამოცანას წარმოადგენს ინკლუზიური განათლების მიმართ სკოლის მოქმედი მასწავლებლების დამოკიდებულებებისა და ამ პროცესთან დაკავშირებული მასწავლებლების წინაშე არსებული გამოწვევების შესწავლა. კვლევის წარმოდგენილი ნაწილის მიზანია გამოარკვიოს როგორია ინკლუზიური გარემო - ინკლუზიური კულტურა, პოლიტიკა და პრაქტიკა - საჯარო სკოლებში საგნის მასწავლებლების პერსპექტივიდან და დაადგინოს ინკლუზიური განათლების ხარისხის გაუმჯობესების გზები.

აღნიშნულ კვლევაში მონაწილეობა მიიღო სამი რეგიონის (კახეთი-თელავი, იმერეთი-ქუთაისი, აჭარა-ბათუმი) ცხრამეტმა მოქმედმა მასწავლებელმა. გამოყენებული იყო თვისებრივი კვლევის მეთოდი, კერძოდ, ფოკუს ჯგუფი.

კვლევის ძირითადი მიგნებები:

- თელავსა და ბათუმში მასწავლებლები მიიჩნევენ, რომ მათ სკოლებში მხარდამჭერი გარემოა შექმნილი, რაც მშობლებთან და კოლეგებთან პოზიტიურ ურთიერთობებსა და სხვადასხვა ერთობლივი აქტივობის (ექსკურსიები, მშობელთა კითხვის საათი, ისგ. გუნდთან შეხვედრები) დაგეგმვაში გამოიხატება, რომელშიც ჩართულები არიან როგორც მოსწავლეები, ისე მშობლები. ქუთაისში გამოკითხული მასწავლებლები მიიჩნევენ, რომ ნაკლებად აქვთ მხარდამჭერი გარემო, ყურადღებას ამახვილებენ მშობლების ემიგრაციაზე, დაბალ სოციალურ ფონზე, ყოფით პრობლემებსა და მასწავლებლების დაკავებულობაზე.
- სამივე რეგიონში გამოკითხული მასწავლებლები მიიჩნევენ, რომ სკოლებისათვის პრიორიტეტულია შშმ/სსსმ მოსწავლეებისათვის ეფექტიანი სასწავლო და ინკლუზიური გარემოს შექმნა, რასაც მოწმობს სკოლებში მოსწავლეთა მხარდამჭერი გუნდების დაარსება, დირექციის ჩართულობა, მასწავლებლების მონაწილეობა ინკლუზიური განათლების ტრენინგებში.
- მასწავლებლები მიიჩნევენ, რომ სასკოლო პოლიტიკა მხარს უჭერს ინკლუზიური განათლების დანერგვას და სკოლები ცდილობენ განათლების სამინისტროს სხვადასხვა მიდგომის გატარებას - ახალი სკოლის მოდელის დანერგვას, დაწვევისა და დაჩქარების კურიკულუმის განხორციელებას. თუმცა ხაზს უსვამენ იმასაც, რომ რომ სკოლები და მასწავლებლები, ზოგჯერ თავს არიდებენ შშმ მოსწავლეების მიღებას, რადგან მათი სწავლება რთულია და ამისათვის საკმარისი ცოდნა, დრო და რესურსი არ აქვთ. თელავში მასწავლებლებმა გამოკვეთეს მასწავლებელთა გადამზადებისა და, პრაქტიკიდან გამომდინარე, კონკრეტული და პრაქტიკული ხასიათის ტრენინგების საჭიროება.
- გამოკითხული მასწავლებლების დიდ ნაწილს ინკლუზიური განათლება უნივერსიტეტებში არ უსწავლია და ინკლუზიასთან დაკავშირებული ცოდნა, ძირითადად, ტრენინგებიდან აქვთ მიღებული.

- მასწავლებლები მიიჩნევენ, რომ საუნივერსიტეტო კურსებში სასარგებლო იქნება ისეთი კურსების დამატება, რომელიც მომავალ მასწავლებლებს სათანადო რესურსების შექმნას ასწავლის, სასურველია, რომ სამოქალაქო განათლების, საგნების მეთოდოდიკების სასწავლო კურსებში ჩაშენდეს ინკლუზიური განათლების საკითხები, ისწავლებოდეს ბავშვის განვითარების ფსიქოლოგია.

საკვანძო სიტყვები: ინკლუზიური გარემო სკოლებში, შშმ/სსსმ მოსწავლეთა სწავლება და მხარდაჭერა.

Shorena Dzamukashvili, PhD., Associate Professor, Iakob Gogebashvili Telavi State University

Maka Kochauri, PhD., Iakob Gogebashvili Telavi State University

Inclusive Environment in Schools – Teachers’ Visions from Regional schools

The key insights for the research project “Teachers for Inclusive Education” granted by Shota Rustaveli National Science Foundation are the ways of improving the quality of inclusive education in Georgia. The aim of the project is to investigate what the inclusive environment (inclusive culture, policy, practice) and teachers’ visions in public schools look like and determine the ways of improving the quality of inclusive education.

Research Methodology – 19 teachers from three regions (Kakheti – Telavi, Imereti – Kutaisi, Adjara – Batumi) participated in the above-mentioned research. Qualitative method has been used in the research.

Research Findings:

- A number of the subject teachers in Telavi and Batumi noted that they have a supportive environment in their schools that can be considered as the result of the relationships between the parents and colleagues and organizing other activities (visiting museums/cinemas, ILP group meetings, literacy hours) for both teachers and students. Most of the teachers from Kutaisi consider they have no supportive environment in schools.
- In all three regions most of the interviewed teachers think that creating an effective and inclusive environment for students with special needs/disabilities is a priority for the schools.
- A great number of the respondents think that school policy supports the implementation of inclusive education; Some teachers from Batumi complain about the challenges they face in the process of teaching students with special needs/disabilities and focus on the lack of appropriate knowledge, resources and time. Teachers from Telavi emphasize the need of retraining (specific and practical ones).
- Most respondents state that they receive knowledge about inclusive education from the training courses, not from the university.
- Most teachers think that the addition of the new courses which will teach future teachers how to create resources will be very helpful. They also noted that it is essential to include topics related to inclusive education and child development psychology in the courses like civic education and/or methodology.

Keywords: inclusive environment in schools, supporting students with SEND